

Установа адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”

Факультэт інфармацыйна-дакументных камунікацый

Кафедра гісторыі Беларусі і музейзнаўства

УЗГОДНЕНА

Загадчык кафедры

_____ М. А. Бяспалая
“ ” _____ 2018 г.

УЗГОДНЕНА

Дэкан факультэта

_____ М. А. Яцэвіч
“ ” _____ 2018 г.

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ

ТЭОРЫЯ І МЕТОДЫКА МУЗЕЙНАЙ СПРАВЫ

для спецыяльнасці 1-23 01 12 Музейная справа і ахова гісторыка-культурнай
спадчыны (па напрамках)

Складальнік:

старшы выкладчык

кафедры гісторыі Беларусі і музейзнаўства

І. І. Бамбешка

Разгледжаны і рэкамендаваны
на пасяджэнні Савета ўніверсітэта
“18” снежня 2018 г.

Праатакол № 4

Складальнік:

Бамбешка І. І., *старшы выкладчык кафедры гісторыі Беларусі і музэязнаўства УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”*

Рэцэнзенты:

А. А. Гужалоўскі, *прафесар кафедры этналогіі, музеалогіі і гісторыі мастацтваў УА “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт”, доктар гістарычных навук, прафесар;*

А. Я. Корсакава, *дацэнт кафедры сусветнага і беларускага мастацтва ўстанова адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў”, кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт;*

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ЗМЕСТ

1 ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА	4
2 ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ	6
2.1 План-канспект лекцый	6
3 ПРАКТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ	14
3.1. Тэматыка семінарскіх заняткаў	14
4. РАЗДЗЕЛ КАНТРОЛЯ ВЕДАЎ	21
4.1. Заданні для самастойнай работы студэнтаў	21
4.2 Тэставыя заданні	23
4.3. Пытанні да заліку	38
4.4. Пытанні да экзамену	38
5 ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ	41
5.1 Тэматычны план для дзённага навучання	41
5.2. Асноўная літаратура	43
5.3 Дадатковая літаратура	44

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

У сучасным свеце музей трывала зарэкамендаваў сябе як поліфункцыянальны сацыякультурны інстытут, які валодае шырокімі магчымасцямі для фарміравання асобы. Музейная сетка прадстаўлена рознымі яго відамі: ад класічных профільных устаноў, арыентаваных на прэзентацыю асобных феноменаў гісторыі і культуры, да “жывых” музеяў, якія ахопліваюць значныя тэрыторыі і аднаўляюць цэлыя пласты прыроды, гісторыі і культуры. Такая разнастайнасць музейных устаноў і важнасць музеяў у жыцці сучаснага грамадства падцвярджае думку аб тым, што музейнай мове, гісторыі і прыктыцы музейнай справы неабходна вучыцца прафесійна. Гэта дазволіць належным чынам уключаць музейныя прадметы ў кантэкст складаных культурна-гістарычных сувязей, якія ўзнаўляюцца музеямі ў адпаведнасці з сучасным разуменнем культурных традыцый. Такія абставіны робяць вучэбную дысцыпліну “Тэорыя і методыка музейнай справы” надзвычай актуальным і важным у працэсе падрыхтоўкі спецыялітаў у галіне музейнай справы.

Мэта выкладання вучэбнай дысцыпліны – фарміраванне музейзнаўчых навыкаў, неадходных спецыялісту для работы ва ўмовах музея. Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- сфарміраваць ўяўленне аб спецыфіцы музея як сацыякультурнага інстытута;
- сфарміраваць уяўленні аб накірунках дзейнасці сучаснага музея;
- сфарміраваць прафесійныя навыкі і ўменні ў арганізацыі музейнай справы.

Тэорыя і методыка музейнай справы з’яўляецца асноўным і фундаментальным курсам пры падрыхтоцы спецыялістаў-музейзнаўцаў і абавязковым элементам цыкла агульнапрафесійных і спецыяльных дысцыплін.

У выніку вывучэння курса студэнты павінны *ведаць*:

- структуру, асноўныя паняцці і тэрміны музеалогіі;
- тэарэтычныя і метадычныя аспекты камплектавання, захавання, ўліку і вывучэння фондавых калекцый;
- тэарэтычныя і метадычныя аспекты праектавання музейных экспазіцый і выставак;
- тэарэтычныя і метадычныя аспекты культурна-адукацыйнай дзейнасці музея;
- арганізацыю сучаснай дзейнасці музея.

Студэнты павінны *ўмець*:

- выкарыстоўваць асноўныя паняцці, тэрміны, навыкі і фактычны матэрыял па музеалогіі ў тэарэтычнай, метадычнай і практычнай музейнай дзейнасці;
- аналізаваць крыніцы па сучаснаму стану музейнай справы;
- даць характарыстыку сучаснаму стану музеяў, музейнага фонду і нерухомай гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі;
- вызначаць пагрозы існаванню музеяў і музейнай сеткі РБ;

- выкарыстоўваць у практычнай дзейнасці юрыдычна-прававую базу дзейнасці музеяў РБ.

Студэнты павінны валодаць:

- асноўнымі метадамі музеязнаўчых даследаванняў;
- асноўнымі прыёмамі аналізу музейнай справы ў сучасным свеце і Беларусі;
- метадымі і прыёмамі збору і папулярызацыі гісторыка-культурнай спадчыны.

Вучэбна-метадычны комплекс вучэбнай дысцыпліны “Тэорыя і метадыка музейнай справы” распрацавана з улікам пастаўленых задач, узгоднена з праграмамі іншых музеязнаўчых курсаў, якія выкладаюцца на кафедры гісторыі Беларусі і музеязнаўства (“Гісторыя музейнай справы”, “Ахова гісторыка-культурнай спадчыны”, “Музеі Беларусі”, “Крыніцазнаўства”, “Тэорыя і гісторыя культуры” і інш.).

Да эфектыўных педагагічных метадык і тэхналогій, якія садзейнічаюць далучэнню студэнтаў да пошуку і выкарыстання ведаў, набыццю вопыту самастойнага вырашэння задач, адносяцца:

- гісторыка-тэматычны падыход;
- тэхналогіі праблемна-модульнага навучання;
- тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці;
- камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусіі, дыялогі, абмен думкамі і інш.)
- метады аналізу канкрэтных сітуацый.

Для кіравання вучэбнымі працэсамі і арганізацыі кантрольна-ацэначнай дзейнасці выкладчыкам рэкамендуецца выкарыстоўваць рэйтынгавыя, крэдытна-модульныя сістэмы ацэнкі вучэбнай і даследчай дзейнасці студэнтаў, варыятыўныя мадэлі кіруемай самастойнай работы, вучэбна-метадычныя комплексы. У практыку правядзення семінарскіх заняткаў мэтазгодна ўкараняць метадыкі актыўнага навучання, дыскусійныя формы.

Усяго па дысцыпліне вучэбным планам прадугледжана 180 гадзін, з іх 82 аўдыторых.

Курс вывучаецца студэнтамі на III курсе ў форме лекцыйных і семінарскіх заняткаў. Рэкамендаваныя формы кантролю – залік ў V семестры і экзамен – VI семестры.

2. ТЭАРЭТЫЧНЫ РАЗДЗЕЛ

2.1 План-канспект лекцый

РАЗДЗЕЛ 1. АГУЛЬНАЯ ТЭОРЫЯ МУЗЕЯЗНАЎСТВА (МЕТАМУЗЕАЛОГІЯ)

Тэма 1. Гісторыя станаўлення музэязнаўства як навуковай дысцыпліны

Праблема перыядызацыі музэалогіі. Крытэрыі для вылучэння асобных перыядаў. Канцэпцыі “музейных рэвалюцый” і “эмансіпацыі музэалогіі”.

Этапы развіцця музэалогіі. Данавуковая стадыя развіцця музэалогіі (сярэдзіна XVI – канец XIX ст.). Першыя даследаванні па музэалогіі. Працы С. фон Кічэберга (1565), Й. Д. Майора (1674), К. Ф. Нікеліуса (1727), К. Лінея (1753), Г. Клема (1837) і інш.

Эмпірычна-апісальная стадыя (канец XIX – 1960-я гг.). І. Г. Т. фон Грэсе і “Часопіс па музэалогіі і антыкваразнаўству”. Тэарэтычныя пытанні музэязнаўства ў першых перыядычных выданнях. Прафесіяналізацыя музейнага сектара. Пошук новых мадэляў музея ў канцы XIX – пачатку XX ст. Праект “ідэальнага музея” М. Ф. Фёдарова. Канцэпцыі “карыснага музея” Дж. К. Даны і “жывога музея” П. А. Фларэнскага. Распрацоўка пытанняў музэалогіі ў СССР. Выданні 1930-х гг. па тэарэтычных і практычных пытаннях музэалогіі. Утварэнне і дзейнасць ІКОМ.

Стадыя тэорыі і сінтэзу (1960-я гг. – пачатак XXI ст.). Фарміраванне нацыянальных школ. Заходнееўрапейская (працы К. Хадсана, Д. Льюіса, Ж. А. Рыўера, Ю. Ромедэра, Д. Камерона, А. Хупер-Грынхіл і інш.), усходнееўрапейская (працы Й. Бенеша, З. Странскага, І. Неуступнага, І. Ян, В. Хербста, К. Шрайнера, В. Глузінскага, У. Свяцімскага і інш.), амерыканская (Д. Камерон, В. Вошберн, Ж. Буркоў і інш.), савецкай (даследаванні А. М. Разгона, М. Б. Гнядоўскага, У. Ю. Дукельскага, А. І. Міхайлоўскай, С. А. Каспарынскай, Д. А. Равіковіч і інш.). Стварэнне і дзейнасць ІКОФОМ. Накірункі сучасных музэязнаўчых даследаванняў на постсавецкай прасторы.

Музэязнаўства ў Рэспубліцы Беларусь. Працы А. А. Гужалоўскага, А. М. Калбаскі, А. Б. Сташкевіч, В. У. Мірончык і інш. Дзейнасць БелДІПК у галіне музэязнаўства. Выданне “Музейных сшыткаў”.

Тэма 2. Музэязнаўства як навуковая дысцыпліна

Вызначэнне музэязнаўства як навуковай дысцыпліны. Аб’ект музэязнаўства. Разуменне яго як гістарычнай формы існавання грамадскай патрэбы ў адборы, захаванні і выкарыстанні музейнасці. Фарміраванне ўяўленняў аб уласным прадмеце музэязнаўства. Праблема трактоўкі прадмета музэязнаўства. Канцэптэуальныя падыходы да вызначэння прадмета музэязнаўства: інстытуцыянальны, камунікацыйны, прадметны, моўны, аксіалагічны і комплексны. Прадмет музэязнаўства. Праблемнае поле музэязнаўства.

Структурна-функцыянальны падыход да музэязнаўства. Суадносіны паняццяў “музэязнаўства” і “музейная справа”. Погляды даследчыкаў на структуру музэязнаўства. Агульнае і спецыяльнае музэязнаўства. Узаемасувязь тэарэтычнага і прыкладнага музэязнаўства. Складовыя элементы музэязнаўства: генетычны (гісторыя музейнай справы), структурны (тэорыя дакументавання, тэорыя

тэзаўрыравання, тэорыя музейнай камунікацыі) і практычны (прыкладное музейзнаўства) аспекты.

Тэма 3. Мова музейзнаўства

Уласная тэрміналогія як прыкмета самастойнай навуковай дысцыпліны. Тэрміналагічныя праблемы навукі. Міжнародны характар і ступень распрацаванасці мовы музейзнаўчай навукі. Фарміраванне паняццйнага апарату музейзнаўства.

Рэзалюцыі Генеральнай канферэнцыі ICOM (1965) аб стварэнні музеалагічнага слоўніка. З'яўленне рэгіянальных музеалагічных слоўнікаў у 1970-я гг. Стварэнне працоўнай групы па падрыхтоўцы тэрміналагічнага слоўніка (1976). Выданне 20-моўнага гласарыя па музеалогіі (1986). Ключавыя паняцці музеалогіі (2012)

Падрыхтоўка і выданне музейнай энцыклапедыі ў СССР і РФ. Расійская музейная энцыклапедыя (2001). Выданне слоўніка актуальных музейных тэрмінаў (2009).

Фарміраванне беларускамоўнай музейнай тэрміналогіі. Перакладныя беларуска-англійскія і беларуска-рускія слоўнікі па музеалогіі.

Тэма 4. Метад музейзнаўства

Метад як прыкмета навукі. Дыскусія аб метадзе музейзнаўства. Распрацоўка пытанняў метада музейзнаўства ў музейзнаўчай літаратуры. Асаблівасці і характарыстыкі метада музейзнаўства. Капштоўнасна-пазнавальны характар метада музейзнаўства. Агульнанавуковыя і спецыяльнанавуковыя метады профільных і сумежных навук у сістэме метада музейзнаўства. Значэнне гісторыка-аналітычнага і гісторыка-параўнальнага метадаў. Сістэмны аналіз у даследаванні музейзнаўчых праблем. Структурна-семіатычныя метады аналізу ў музейзнаўстве. Метад мадэлявання гісторыка-культурных і прыродных з'яў. Музейнае крыніцазнаўства як спецыфічны музейзнаўчы метада.

Тэма 5. Месца музейзнаўства ў сістэме навуковых ведаў

Міждысцыплінарнасць музейзнаўства як спецыфічная сутнасць гэтай сферы ведаў. Музейзнаўства і іншыя сферы навуковых ведаў: агульнагуманітарныя, профільныя. Суадносіны і ўнутраныя сувязі.

Месца музейзнаўства ў структуры культуралагічнай навукова-даследчай і адукацыйнай праграм. Роля культуралагічных паняццяў ў тэарэтычным, гістарычным і прыкладным музейзнаўстве.

Тэма 6. Фарміраванне ўяўленняў аб спецыфічнасці музейнага прадмета

З'яўленне ўяўленняў аб спецыфіцы музейных прадметаў. Праца І. Д. Майёра. Фарміраванне паняццяў для абагульнення разнастайнасці назапашаных музейных скарбаў.

Погляды на музейных прадмет Н. Ф. Фёдарова. Распрацоўка музейна-прадметнай праблематыкі ў 1920-30-я гг. Працы Ф. І. Шміта, М. М. Дружыніна. Роля І Усерасійскага музейнага з'езда ў зніжэнні цікавасці да тэорыі музейнага прадмета.

Выданне “Асноў савецкага музеязнаўства” (Масква, 1955). Зацвярджэнне тэрміна “музейны прадмет” у музеязнаўчай практыцы. Тэарэтычныя распрацоўкі 1960-1980-х гг. Даследаванні У. Ю. Дукельскага, У. У. Кандрацьева, М. А. Нікішына, А. М. Разгона і інш.

Тэма 7. Музейны прадмет у структуры музейнай справы

Змест паняцця “музейны прадмет”. Вызначэнне А. М. Разгона. Музейны прадмет як вылучаны з акаляючага асяроддзя прадмет музейнага значэння, ўключаны ў музейны збор і здольны доўга захоўвацца. Суаднясенне паняццяў: прадмет музейнага значэння – музейны прадмет – музейны экспанат. Музейны прадмет – як крыніца ведаў і эмацыянальнага ўздзеяння. Асноўныя ўласцівасці музейнага прадмета: інфармацыйнасць (паняцці “інфармацыйны патэнцыял”, “інфармацыйнае поле”: знешняе і ўнутранае), экспрэсіўнасць, рэпрэзентатыўнасць, атрактыўнасць і асацыятыўнасць. Паняцце “музеальнасці / музейнасці”.

Аналіз каштоўнасці музейнага прадмета. Навуковая, гістарычная, мемарыяльная і мастацкая ці эстэтычная каштоўнасць. Паняцце тыповых і ўнікальных музейных прадметаў. Музейная каштоўнасць.

Функцыі музейнага прадмета. Пазіцыі У. У. Кандрацьева, Н. Я. Кучарэнкі. Генетычная, утылітарна-спажывецкая, навукова-пазнавальная, культурная, мадэлявання

Тэма 8. Найноўшыя тэндэнцыі ў разуменні музейнага прадмета

Вызначэнне музейнага прадмета з пазіцыі камунікацыйнага падыходу ў музеязнаўстве. Месца музейнага прадмета ў мадэлях акта музейнай камунікацыі Д. Камерона і А. Хупер-Грынхіл. Музейныя прадметы як знакі музейнай мовы. Семантычная характарыстыка музейнага прадмета.

Пашырэнне зместу музейнага прадмета. Нематэрыяльная спадчына як аб’ект музейнага калекцыяніравання. Магчымасці і межы выкарыстання нерухомых помнікаў гісторыі і культуры ў музейных мэтах. Абагульненне інфармацыі аб гэтай катэгорыі помнікаў і падрыхтоўка да іх уключэння ў экспазіцыйны ансамбль ці да самастойнага паказу.

Тэма 9. Музейнае крыніцазнаўства

Праблема вызначэння крыніцы. Дваістая прырода гістарычнай крыніцы. Музейны прадмет як гістарычная крыніца.

Аб’ект і прадмет музейнага крыніцазнаўства. Погляды А. М. Разгона, Н. П. Фінягінай, Я. А. Варанцовай, Н. Г. Самарынай і інш. Акцэнт на вывучэнні семантычнай інфармацыі і спецыфічных уласцівасцяў музейных прадметаў. Традыцыйнае і нетрадыцыйнае крыніцазнаўства. Класіфікацыя крыніц. Прынцыпы класіфікацыі. Статычныя і дынамічныя крыніцы.

Крыніцазнаўчая з’урстыка. Крыніцазнаўчая крытыка.

РАЗДЗЕЛ II. ТЭАРЭТЫЧНАЕ МУЗЕЯЗНАЎСТВА

Тэма 10. Транфармацыя сэнсу музея ў гісторыі

Этымалогія паняцця “музей”. Тэорыі паходжання музеяў: суб’ектыўна-эстэтычная, біялагічная, філалагічная, “музей як сродак адыходу ад невыноснага сённяшняга дня”, сацыяльная і інш. Этапы фарміравання музея як сацыяльнага інстытута.

Музей у грэка-рымскай цывілізацыі: музей як сінкрэтычны храм навук, мастацтваў і памяці, як спецыялізаваны навуковы комплекс, які ўвасабляе пазнавальны погляд на акаляючае асяроддзе. Музей у культуры Адраджэння. Музей у культурнай традыцыі эпохі Асветы.

Ідэі нацыянальнага музея. Праекты Ф. Адэлунга, Б. Віхмана, Т. Зана.

Пошук новых мадэляў музея ў канцы XIX – пачатку XX стст. Праект «ідэальнага» музея М. Ф. Фёдарова і яго філасофская канцэпцыя (ўзнаўленне жыцця і культуры былых “ушедших” каленняў). Новае ў характары музейнай дзейнасці. Набор музейных прадметаў. Ідэі міждысцыплінарнасці («Музей для ўсіх навук»). Ідэальны музей у структуры навукі, адукацыі і выхавання.

Канцэпцыя “карыснага музея” Дж. К. Даны. Ідэя дэмакратызацыі музея ў ЗША. Функцыі і мэты “жывога” музея. Паняцце «музейнага прадмета» (па Дж. К. Дану).

Канцэпцыя «жывога музея» П. А. Фларэнскага. Доклад камісіі па ахове помнікаў Кіева-Пячэрскай Лаўры. Абгрунтаванне музейнай каштоўнасці Лаўры. Функцыянальны метад і «жывы» музей. Асаблівасці музея-храма. Станаўленне і развіццё ідэі дэмакратызацыі музея. Дж. К. Дана і яго ідэя “карыснага музея”.

Музей у эпоху постмадэрнізму. Традыцыі і навацыі ў дзейнасці музея па адборы, захаванні і інтэрпрэтацыі прыродных і гісторыка-культурных аб’ектаў і прадметаў у сучасных умовах. Ідэі «музея без сцен» (А. Мальро), «музея-кантэксту» (П. Мейран), «экамузея» (Ж. А. Рыўер) і рэаліі музейнай дзейнасці. Сучасныя гледжанні на музей у працах В. У. Бяззубавой, У. М. Грусмана, Т. П. Калугінай, А. М. Масценіцы, В. С. Сапанжы, Л. М. Шляхцін і інш.

Тэма 11. Культурная і сацыяльная сутнасць музея

Вызначэнне тэрміна “музей”. Падыходы да вызначэння паняцця “музей”. Вызначэнне музея ў статуце ІКОМ, Вызначэнне музея ў Расійскай музейнай энцыклапедыі (М. Е. Каулен), З. Странскага, Д. Камерона «Музей: храм ці форум?». Навуковыя цэнтры, які вядуць экспазіцыйную дзейнасць. Дзяржаўная музейная сетка Рэспублікі Беларусь.

Сацыякультурныя функцыі музея: дакументаванне, адукацыйна-выхаваўчая, арганізацыя вольнага часу. Яўныя і латэнтныя функцыі музея. Адносная самастойнасць і характар узаемадзеяння функцый музея, іх стабільнасць і дынамізм. Асаблівасці рэалізацыі функцый у розных музеях. М. Д. Гнядоўскі і крытычнае стаўленне да функцыянальнай характарыстыцы музейнай дзейнасці. Дынаміка функцый музеяў. Прагнозы эвалюцыі функцый музея. Формы рэалізацыі музеямі сацыяльных функцый.

Асноўныя задачы музея як установы культуры. Паняцце «профіль музея» і профільная класіфікацыя. Гістарычныя музеі: асноўныя групы (гістарычныя, мастацкія, літаратурныя, прыродазнаўчанавуковыя, музычныя, тэатральныя, архітэктурныя, навукова-тэхнічныя, педагагічныя, сельска-гаспадарчыя,

прамысловыя, комплексныя). Класіфікацыя па адміністрацыйнай прыкмеце. Класіфікацыя музеяў па юрыдычнаму прынцыпу: дзяржаўныя і прыватныя музеі. Класіфікацыя музеяў па прыкмеце грамадскага прызначэння: навукова-даследчыя, навукова-асветніцкія, вучэбныя і дзіцячы. Класіфікацыя па спосабу дакументавання рэальнасці: музеі калекцыйныя, ансамблевыя і асяроддзевыя музеі. Музей-сядзібы. Музеі пад адкрытым небам: паняцце, вопыт стварэння за мяжой і ў Рэспубліцы Беларусь. Прынцыпы арганізацыі музеяў пад адкрытым небам (па І. В. Макавецкаму). Дзве асноўныя групы музеяў пад адкрытым небам: комплексныя і спецыялізаваныя. Музеі-запаведнікі. Вядомыя музеі пад адкрытым небам. Гісторыка-культурныя музеі-запаведнікі. Паняцце і гісторыя фарміравання. Музей-храмы і музеі-манастыры. Музей-храм: паняцце і асаблівасці. Музей-манастыр: паняцце і спецыфіка. Меморальныя музеі-кватэры і музеі-сядзібы як віды музеяў. Паняцце, па-рознаму-відносі, перспектывы развіцця музеяў-кватэр. Музей-сядзібы: паняцце і асаблівасці арганізацыі. Вопыт стварэння і функцыянавання ў Рэспубліцы Беларусь музеяў-кватэр, музеяў-сядзібаў. Музей-сядзіба «Здраўнёва» і інш., Літаратурны музей Пятруся Броўкі (музей-кватэра), Дзяржаўны літаратурна-мемарыяльны музей Якуба Коласа (дом-музей), музеі-майстэрні і інш.

Характарыстыка музея як навукова-даследчай і навукова-асветніцкай установы. Гістарычны падыход да вызначэння функцый музея. Тыпалогія і класіфікацыя музея як дыскусійная праблема. Сучасныя класіфікацыі музеяў па сутнасным прыкметам. Крытэрыі для вылучэння груп музеяў. Узнікненне новых фарміраванняў музейнага характару: музей-запаведнік, цэнтр культурнай спадчыны, нацыянальныя паркі і інш.

Паняцце “музейная сетка”. Дынаміка і агульныя тэндэнцыі развіцця музейнай сеткі Рэспубліцы Беларусь на сучасным этапе. Структура музейнай сеткі.

Тэма 12. Тэорыя дакументавання ў музейзнаўстве

Паняцце навуковага дакументавання ў сучасным музейзнаўстве. Навуковае дакументаванне з’яў, працэсаў прыроды і грамадства як спецыфічны тып музеалагічнага даследавання.

Мэта і сэнс дакументавання. Прынцыпы і крытэрыі дакументавання. Кагнітыўна-каштоўнасны характар музейнага дакументавання. Паняцці “рэч”, “прадмет музейнага значэння”, “музейны прадмет”.

Залежнасць характару дакументавання ад тыпу і профілю музеяў.

Праблема навуковага дакументавання жывых, дзеючых сацыяльных сістэм. Дакументаванне сучаснасці.

Тэма 13. Тэорыя тэзаўрыравання ў музейзнаўстве

Паняцце тэзаўрацыі і яе інтэпрытацыя ў сучасным музейзнаўстве. Тэзаўрацыя як другая ступень вывучэння музейнасці, яе пазнання, улік і ахова.

Працэс стварэння фонда музейных прадметаў як адзін з элементаў тэзаўрыравання. Музейны фонд як “новая культурная рэальнасць”. Паняцці “музейная калекцыя” і “музейны збор”. Прынцыпы вывучэння музейных збораў як асаблівай мадэлі рэальнага асяроддзя і дакументальнай сістэмы. Класіфікацыя,

сістэматызацыя і інтэрпрытацыя музейных прадметаў у кантэксце тэзаўрыравання. Значэнне навуковай арганізацыі фондаў. Паняцце “другасная дакументацыя”.

Сучасныя тэхналогіі ўліку музейных прадметаў. Новыя інфармацыйныя тэхналогіі і тэзаўрыраванне. Ахова музейных прадметаў і інфармацыі, якая ў іх утрымліваецца, як адзін з элементаў тэзаўрацыі.

Тэма 14. Тэорыя камунікацыі ў музейзнаўстве

Музейная форма камунікацыі. Роднасць з іншымі формамі культурнай камунікацыі. Тэарэтычныя перадумовы камунікатыўнага падыходу ў музейзнаўстве.

Паняцце сацыяльнай мовы. Асноўныя тыпы культурнай і музейнай камунікацыі. Спецыфічнасць музейнай камунікацыі. Асноўныя метадалагічныя канцэпцыі музейна камунікацыі. Музейна-камунікацыйныя мадэлі.

Эфектыўнасць і шматграннасць музейнай камунікацыі. Міждысцыплінарнае супрацоўніцтва ў працэсе музейнай камунікацыі.

Раздел III. ПРЫКЛАДНОЕ МУЗЕЯЗНАЎСТВА

Тэма 15. Музеаграфія ў сістэме ведаў аб музеі

Вывучэнне музейнай практыкі, аналіз розных аспектаў функцыянавання музея. Праблемы музейзнаўства і яго месца ў навуковым абгрунтаванні прыкладнога музейзнаўства, асаблівасці выкарыстання агульных і спецыяльных метадык з улікам аб'екта даследавання.

Паняцце “прыкладное музейзнаўства”. Фарміраванне музеаграфіі ў працэсе назапашвання і абагульнення вопыту практычнай дзейнасці музея.

Прадмет прыкладнога музейзнаўства. Вывучэнне рэальнай музейнай практыкі і аналіз разнастайных аспектаў функцыянавання музея як інстытута.

Навуковыя метадыкі і тэхналогіі як аснова прыкладнога музейзнаўства. агульныя і спецыяльныя метадыкі, асаблівасці іх выкарыстання з улікам аб'екта даследавання. Абумоўленасць фарміравання навуковай метадыкі і тэхналогіі прыкладнога музейзнаўства развіццём гуманітарных, прыродазнаўчанавуковых, тэхнічных навук і тэорыі музейзнаўства.

Структура прыкладнога музейзнаўства і яе суадносіны са структурай музейзнаўства як тэарэтычнай асновы асэнсавання практычнай дзейнасці музея.

Тэма 16. Навукова-фондавая дзейнасць музея

Паняцце “фонды музея”. Структура і тыпалогія музейных фондаў. Паняцце “навуковае камплектаванне” музейных збораў. Асноўныя накірункі фондавай работы музея.

Навуковае камплектаванне як элемент навуковай канцэпцыі музея. Прынцыпы адбору прадметаў музейнага значэння ў фондавы збор. Спецыфіка камплектавання фондаў музеяў розных профіляў і тыпаў. Дакументацыя ў працэсе камплектавання фондаў. Пытанні міжмузейнай каардынацыі пад час камплектавання фондаў.

Юрыдычны і навуковы аспекты ўліку музейных фондаў. Асноўныя этапы ўліку фондаў. Прызначэнне і структура навукова-даведачнага апарата. Камп'ютэрызацыя музейных фондаў як форма вывучэння, ўліку і выкарыстання фондаў. Музейная каталагізацыя і інфармацыйныя сістэмы.

Этапы і методыка вывучэння музейнага прадмета і фіксацыя яго вынікаў. Змест паняццяў: класіфікацыя, сістэматызацыя, інтэрпрытацыя, атрыбуцыя як этапы вывучэння музейнага прадмета. Асаблівасці класіфікацыі рознага віда прадметаў: па матэрыялу, спосабу, месцу і часу яго вырабу, аўтарскай, сацыяльнай, этнічнай прыналежнасці і інш.

Методыка манаграфічнага вывучэння музейнага прадмета. Вывучэнне музейных калекцый, комплексаў, асяроддзя бытавання прадметаў музейнага значэння, яго музейнай каштоўнасці.

Тэарэтычныя асновы інтэрпрытацыі помнікаў і дакументаў мінулага. Выкарыстанне семіатычнага падыхода і асноўных функцый семіотыкі.

Методыка інвентарызацыі і каталагізацыі музейных прадметаў. Формы фіксацыі і навуковага апісання музейных прадметаў. навуковыя асновы, методыка і тэхніка захавання музейнага збору. “Адкрытыя фонды” як сучасная тэхналогія захавання і выкарыстання музейнага збору.

Паняцце аб сістэме захавання музейных фондаў. Рэжымы музейнага захавання як навуковая праблема. Патрабаванні да будынкаў музеяў і фондасховішчаў. Умовы захавання музейных прадметаў у залежнасці ад ступені захаванасці і схільнасці матэрыяла да ўздзеяння знешніх умоў. Сістэмы захавання у фондасховішчах, на экспазіцыі, пры транспартыроўцы.

Тэма 17. Навуковае і мастацкае праектаванне музейнай экспазіцыі

Генезіс і эвалюцыя экспазіцыі. Тэндэнцыі развіцця экспазіцыйнай прасторы музея. Паняцце “масавая” і “элітарная” экспазіцыя.

Экспазіцыя як адна з форм навуковай работы музея і спецыфічная форма публікацыі музейных збораў. Псіхалагічныя аспекты музейнай экспазіцыі. Праблема суадносін зместу і формы музейнай экспазіцыі.

Навуковая канцэпцыя і прынцыпы арганізацыі экспазіцыйнай прасторы. Тыпалогія экспазіцыі і яе залежнасць ад профіля музея і асаблівасцей экспануемага матэрыяла. Прынцыпы ўзаемадзеяння аб’екта экспанавання і экспазіцыйнай прасторы. Канцэптuallyныя экспазіцыі і экспазіцыя пазітывісцкая. экспазіцыя комплекса і экспазіцыя аднаго прадмета. фактары, якія ўплываюць на выбар пэўнага тыпа музейнай экспазіцыі.

Унутраная структура метадаў арганізацыі музейнай экспазіцыі. традыцыйныя метады стварэння музейнай экспазіцыі: сістэматычны, тэматычны, ансамблевы. варыянты класіфікацыі метадаў арганізацыі музейнай экспазіцыі.

Экспазіцыійныя матэрыялы. Канцэнтрацыя і абагульненне інфармацыі аб музейным прадмеце і афармленне яго да паказу ў адпаведнасці з канцэптuallyнай асновай экспазіцыі. Экспазіцыя як сінтэз навукі і мастацтва. Прынцыпы арганізацыяна-прасторавага асяроддзя ў музейнай экспазіцыі. Паняцце аб выстаўцы як форме экспазіцыйнай работы музея. Тыпы і віды выставак.

Экспазіцыйнае абсталяванне як сродак арганізацыі прасторы для кампазіцыйных рашэнняў.

Тэма 18. Музейная педагогіка як метадалогія і методыка рэалізацыі адукацыйна-выхаваўчай функцыі музея

Гістарычныя перадумовы фарміравання музейнай педагогікі. Залежнасць адукацыйна-выхаваўчай дзейнасці музея, яе зместу і задач ад канкрэтнай палітыка-эканамічнай і культурнай сітуацыі ў грамадстве.

Тэарэтычныя асновы музейнай педагогікі. Роля музейнага прадмета і музейнага асяроддзя ў арганізацыі музейна-адукацыйнага працэсу.

Асноўныя накірункі музейнай педагогікі. Формы работы з наведвальнікамі і класіфікацыя гэтых форм. Пазамузейныя формы адукацыйна-выхаваўчай работы. Феномен дзіцячага музея. Формы і метады выхавання ў наведвальнікаў музейнай культуры.

Музейная аўдыторыя як аб'ект музеязнаўчага даследавання. Метады псіхалогіі, педагогікі, сацыялогіі і музеязнаўства ў вывучэнні музейнай аўдыторыі, выніковасці форм і метадаў адукацыйна-выхаваўчай дзейнасці. Асноўныя працэдуры сацыялагічнага даследавання. Навуковае абгрунтаванне дыферэнцыраванага падыходу да наведвальнікаў музея. Апрабаваныя і ўкараненыя найбольш адэкваных форм і метадаў работы.

Тэма 19. Арганізацыйна-кіраўнічыя асновы дзейнасці музея

Сістэма менеджмента ў сферы культуры. Культура і рынак. Дзяржаўнае рэгуляванне ў сферы культуры. Асаблівасці маркетынга ў сферы культуры. Спонсарства і мецэнацтва ў культуры.

Заканадаўчыя асновы музейнай дзейнасці. Навуковая, арганізацыйная і тэхнічная структура музея. Адміністрацыйны корпус музея і праблема яго прафесіяналізму.

Праблема праграмавання і фінансавання дзейнасці музея ў сучасных умовах. Спосабы фінансавання. Сістэма работы з персаналам музея. Стымуляванне і матывацыі супрацоўнікаў музея.

Паняцце “музейны маркетынг” як спецыфічны від кіраўнічай дзейнасці музея. Асаблівасці выяўлення запытаў рэальных і патэнцыяльных наведвальнікаў музея і метадаў іх задавальнення. Роля маркетынга ў знешнеэканамічнай дзейнасці музея. Маркетынг як філасофія музейнай вытворчасці. Агульныя і прыватныя крытэрыі эфектыўнасці музейнага маркетынга і навуковыя метады іх вывучэння.

Сувязі музеяў з грамадскасцю (PR). Фарміраванне іміджу музея.

3. ПРАКТЫЧНЫ РАЗЕДЗЕЛ.

3.1. Тэматыка семінарскіх заняткаў

Тэма 1. Гісторыя станаўлення музэязнаўства як навуковай дысцыпліны

1. Гістарыяграфія музэязнаўства. Фарміраванне музэязнаўства як навукі ў краінах Заходняй Еўропы і Амерыкі.
2. Фарміраванне ўяўленняў аб музэязнаўстве ў былым СССР.
3. Фарміраванне ўяўленняў аб музэязнаўстве ў краінах Цэнтральнай Еўропы.

Літаратура:

1. Ананьев, В. Г. История зарубежной музеологии: Учебно-методическое пособие / В. Г. Ананьев. – СПб.: СПбГУ, 2014. – 136 с.
2. Вакулина, Е. Н. Развитие отечественной музеологической мысли в 1950 – начале 1970-х гг. / Е. Н. Вакулина // Проблемы теории, истории и методики музейной работы: (Сб. науч. тр. / ГЦМСИР). – М., 2000. – С. 71-137. (Сб. науч. трудов ГЦМСИР, вып. 25).
3. Грегорова А. Музей и музееведение: Реф. / Сост. Н. Г. Куткина, В. Е. Лисюк. – М., 1986. – 16 с. (Культура и искусство за рубежом. Сер.: Музейное дело и охрана памятников: Экспресс-информ / Гос. б-ка СССР им. В. Н. Ленина. Информ-культура; Вып. 1).
4. Калбаска, А.М. Музейны дыярыуш, ці Уваходзіны ў новую музэялогію / А. М. Калбаска. – Мн.: БелПК, 1999. – 148 с.
5. Калбаска, А. М. Музэязнаўства (музэялогія): шляхі станаўлення і развіцця / А. М. Калбаска // Музей на мяжы стагоддзяў. Традыцыйнае і новае ў канцэптэуальных падыходах: Матэрыялы навук.-практыч. канферэнцыі (11-12 снежня 1997 г.). – Мінск, 1998. – С. 13-18.
6. Камерон, Д. Музей: храм или форум? / Д. Камерон // Музейное дело. Музей – культура – общество. – М., 1992. – С. 259-275. – (Сб. науч. тр. / Музей революции. Вып. 21).
7. Музееведение. Музеи исторического профиля: Учебн. пособие для вузов па спец. «История» / Под ред. К. Г. Левыкина, В. Хербста. – М.: Высш. шк., 1988. – 431 с.
8. Музееведение. Музеи мира: Сб. науч. тр. /НИИ культуры; Отв. ред. Е. Е. Кузьмина. – М., 1991. – 384 с.
9. Основы музееведения: Учебное пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: ЕдиториалУРСС, 2005. – С. 13-37.
10. Сотникова, С. И. Музеология: пособие для вузов / С. И. Сотникова. – М.: Дрофа, 2004. – С. 42-52.
11. Шляхтина, Л. М. Основы музейного дела: теория и практика. Учебн. пособие / Л. М. Шляхтина. – М.: Высш. школа, 2005. – С. 12-20.
12. Шола, Т. Предмет и особенности музеологии / Т. Шола // Museum. – 1987. – № 153. – С. 49-53.

13. Ян, И. Музееведение как научная и учебная дисциплина и ее функция в естественно-исторических музеях. История, современное состояние и теоретические основы: (Св. реф.) / И. Ян // Некоторые теоретические проблемы музееведения. – М., 1981. – С. 13-19. – (Сер. : Музееведение и охрана памятников. Реставрация и консервация музейных ценностей: Науч. реф. сб. / Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина. Информкультура; Вып. 2).

Тэма 2. Музеезнаўства як навуковая дысцыпліна.

1. Падыходы да вызначэння музеезнаўства.
2. Вызначэнне аб'екта і прадмета музеезнаўства.
3. Асноўныя напрамкі ў вызначэнні прадмета музеезнаўства.

Літаратура:

1. Музееведение. Музеи исторического профиля: Учебн. пособие для вузов па спец. «История» / Под ред. К. Г. Левыкина, В. Хербста. – М.: Высш. шк., 1988. – 431 с.
2. Музееведение. Музеи мира: Сб. науч. тр. /НИИ культуры; Отв. ред. Е. Е. Кузьмина. – М., 1991. – 384 с.
3. Музейное дело в России / под ред. Каулен М. Е. (отв. ред.); Коссовой И. М., Сундиевой А. А. – М.: Издательство “ВК”, 2005, 2-е изд. – 614 с.
4. Основы музееведения: Учебное пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – С. 13-37.
5. Шляхтина, Л. М. Основы музейного дела: теория и практика. Учебн. пособие / Л. М. Шляхтина. – М.: Высш. школа, 2005. – С. 12-20.
6. Юренева, Т.Ю. Музееведение: учеб. для высш. школы / Т. Ю. Юренева. – М.: Академический проект, 2003. – С. 3-12.

Тэма 3. Музейны прадмет і яго ўласцівасці.

1. Гістарыяграфія музейнага прадмета.
2. Музейны прадмет як аснова музейнай работы.
3. Класіфікацыя музейных прадметаў.
4. Музейны прадмет як аснова музейнай камунікацыі.
5. Узнаўленні музейных прадметаў.
6. Музейны прадмет у калекцыі.
7. Найноўшыя тэндэнцыі ў разуменні музейнага прадмета. Нематэрыяльная гісторыка-культурнай спадчыны ў музеі.

Літаратура:

1. Андреевская, М.И. Изобразительный источник как музейный предмет (Некоторые аспекты изучения) / М. И. Андреевская // Изучение музейных коллекций. – М., 1974. – С. 78-116. – (Сб. науч. тр. /НИИ культуры; № 21).

2. Дукельский, В. Музейные коллекции и предметный мир культуры / В. Дукельский // Некоторые проблемы исследований современной культуры: (Сб. науч. тр. / НИИ культуры). – М., 1986. – С. 26-34
3. Дукельский, В. Музейный предмет / В. Дукельский // Советский музей. – 1986. – № 1. – С. 36-39.
4. Дукельский, В.Ю. Памятники истории и культуры в системе музейной деятельности / В. Ю. Дукельский // Памятниковедение: теория, методология, практика: Сб. науч. тр. / НИИ культуры. – М., 1986. – С. 89-107.
5. Дукельский, В.Ю. Терминологические проблемы теории музейного предмета / В. Ю. Дукельский // Терминологические проблемы музееведения. Сб. науч. тр. / Центр, музей революции СССР. – М., 1986. – С. 27-35.
6. Кнабе, Г. С. Образ бытовой вещи как источник исторического познания / Г. С. Кнабе // Вещь в искусстве: Материалы науч. конф., 1984 / [Под общ. ред. И. Е. Даниловой] – М.: Б. и., 1986. – С. 259-301.
7. Кондратьев, В.В. Музейный предмет как основа музейной работы / В. В. Кондратьев // Музейное дело в СССР. – М., 1987. – С. 5-22. – (Сб. науч. тр. / ЦМР СССР; Вып. 17).
8. Кондратьев, В.В. Свойства музейного предмета и пути его использования // Музееведение. Проблемы использования и сохранения музейных ценностей. – М., – 1985. – С. 5-12. – (Сб. науч. тр. / НИИ культуры; Вып. 136).
9. Основы музееведения: Учебное пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: ЕдиториалУРСС, 2005. – С. 38 – 61.

Тэма 4. Музейнае крыніцазнаўства.

1. Праблема вызначэння крыніцы.
2. Аб'ект і прадмет музейнага крыніцазнаўства.
3. Традыцыйнае і нетрадыцыйнае крыніцазнаўства.
4. Класіфікацыя крыніц. Прынцыпы класіфікацыі крыніц.
5. Выяўленне крыніц (эўрыстыка).
6. Крыніцазнаўчая крытыка.

Літаратура.

1. Основы музееведения: Учебное пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: ЕдиториалУРСС, 2005. – СС. 67–107.
2. Здасюк, Н. М. Музейное источниковедение: история и перспективы / Н. М. Здасюк // Актуальныя праблемы гісторыі Беларусі: стан, здабыткі і супярэчнасці, перспектывы развіцця. – Матэрыялы рэсп. навук. канф., 3–4 мая 2002 г., Гродна: У 4 ч. – Гродна, 2003. – С. 86 – 88
3. Кнабе, Г. С. Образ бытовой вещи как источник исторического познания / Г. С. Кнабе // Вещь в искусстве: Материалы науч. конф., 1984 / [Под общ. ред. Даниловой И. Е.] – М.: Б. и., 1986. – СС. 259 – 301.
4. Разгон, А.М. Музейный предмет как исторический источник / А. М. Разгон // Проблемы источниковедения истории СССР и специальных исторических дисциплин. – М., 1984. – С. 174-183.

5. Сафразьян, А.Т. Использование музейных коллекций в исторических исследованиях / А. Т. Сафразьян // Музейное дело в СССР. – М., 1987. – С. 87-106. – (Сб. науч. тр. / ЦМР СССР; Вып. 17).

6. Цуканова, В. Н. Вопросы классификации музейных предметов / В. Н. Цуканова // Проблемы теории, истории и методики музейной работы. – М.: ГЦМСИР, 2000. – С. 222-244. – (Сб. науч. трудов ГЦМСИР, вып. 25).

7. Цуканова, В. Н. Источник в музее. Музееведческие особенности / В. Н. Цуканова // Проблемы теории, истории и методики музейной работы. – М.: ГЦМСИР, 2004. – С. 58-80. – (Сб. науч. трудов ГЦМСИР, вып. 28).

Тэма 5. Музей як сацыяльны інстытут.

1. Транфармацыя сэнса музея ў гісторыі.
2. Сацыяльныя функцыі музеяў.
3. Асновы класіфікацыі музеяў.

Літаратура:

1. Гнедовский, М.Б. Принципы классификаций музеев / М. Б. Гнедовский, О. В. Хлопина // Музееведение: Вопр. теории и методики / [Редкол.: В. Ю. Дукельский (отв. ред.) и др.]. – М., 1987. – С. 41–54. – (Сб. науч. тр. / НИИ культуры; Вып. 156)

2. Закон Республики Беларусь О музеях и Музейном фонде, 12 декабря 2005 г. // Национальный реестр правовых актов Республики Беларусь. – 2005. – № 197. – С. 7–14.

3. Калбаска, А.М. Музейны дыярыуш, ці Уваходзіны ў новую музеелогію / А. М. Калбаска. – Мн.: БелППК, 1999. – 148 с.

4. Матевосян, Е. Основные направления и формы работы белорусских музеев в рамках их социальных функций / Е. Матевосян // Музеи Литвы и Беларуси: пути и перспективы развития в XXI веке: материалы конференции, Минск – Вильнюс – Тракай, 2006-2007 / составители Е. Матевосян, В. Повилюнас, А. Сташкевич. – Минск, 2007. – С. 52-57.

5. Основы музееведения: Учебное пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – С. 196-202.

6. Равикович, Д. А. Социальные функции и типология музеев / Д. А. Равикович // Музееведение: Вопр. теории и методики / [Редкол.: В. Ю. Дукельский (отв. ред.) и др.]. – М., 1987. – С. 10-24. – (Сб. науч. тр. / НИИ культуры; Вып. 156)

7. Шляхтина, Л. М. Основы музейного дела: теория и практика. Учебн. пособие / Л. М. Шляхтина. – М.: Высш. школа, 2005. – С. 21 – 46.

8. Юренева, Т.Ю. Музееведение: учебник для высшей школы / Т. Ю. Юренева. – М.: Академический проект, 2003. – С. 319 – 349.

Тэма 6. Тэорыя камунікацыі ў музеезнаўстве

1. З'яўленне камунікацыйных уяўленняў у музеезнаўстве.

2. Камунікацыйны падыход у структуры музеязнаўчых ведаў.
3. Характарыстыка акта музейнай камунікацыі.
4. Тэорыя музейнай камунікацыі.

Літаратура:

1. Основы музееведения: Учебное пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – С. 196-202.
2. Портер, Д. Роль музея как средства коммуникации / Д. Портер // Museum. – 1983. – № 138. – С. 10-11.
3. Сапанжа О.С. Основы музейной коммуникации / Мин-во образования и науки РФ, РГПУ им. А. И. Герцена, Федеральное агентство по культуре и кинематографии, ФГУК «Государственный Русский музей», РЦМПидТ. – СПб.: ГРМ, 2007. – 115 с.
4. Стронг, Р. Музей и коммуникация / Р. Стронг // Museum. – 1983. – № 138. – С. 3-9.
5. Стэнтон, Д. Коммуникация и средства коммуникации: некоторые проблемы экспонирования / Д. Стэнтон // Museum. – 1983. – №139. – С. 28-33.
6. Шляхтина, Л. М. Основы музейного дела: теория и практика. Учебн. пособие / Л. М. Шляхтина. – М.: Высш. школа, 2005. – С. 21 – 46.

Тэма 7. Навукова-фондавая дзейнасць музея

1. Арганізацыя музейных фондаў.
2. Камплектаванне музейных фондаў.
3. Улік музейных фондаў.
4. Вывучэнне музейных прадметаў і калекцый.
5. Захаванне музейных фондаў.

Літаратура:

1. Изучение и научное описание памятников материальной культуры [Сб. статей. Сост. и ред. А. М. Разгон (отв. ред.) и Н. П. Финягина]. – М.: НИИК, 1972. – 272 с.
2. Изучение музейных коллекций. – М., 1974. – (Сб. науч. тр. /НИИ культуры; Вып. 21).
3. Інструкцыі аб парадку камплектавання, уліку, навуковай апрацоўцы, захаванні і выкарыстанні прадметаў Музейнага фонда РБ. – Мн.: Б. и., 2007. – 67 с.
4. Музееведение. Музеи исторического профиля: Учебн. пособие для вузов па спец. «История» / Под ред. К. Г. Левыкина, В. Хербста. – М.: Высш. шк., 1988. – С. 73-194.
5. Навуковая апрацоўка музейных прадметаў. Пісьмовыя і фотадакументальныя помнікі: Навук.-метад. зб. / Уклад М. В. Казанцава Мн.:БелПМК, 1999. – 98 с.

6. Научная обработка музейных предметов: Науч.-метод. зб. / Упр. культуры Могилёвского облисполкома, Могилёв. обл. краевед. музей; [А. А. Седин и др.]. – Могилёв: Обл. укруп. тип., 2003. – 224 с.

7. Основы музееведения: Учебное пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – С. 224-258.

8. Шляхтина, Л. М. Основы музейного дела: теория и практика. Учебн. пособие / Л. М. Шляхтина. – М.: Высш. школа, 2005. – С. 87-111.

9. Юренева, Т.Ю. Музееведение: учебник для высшей школы / Т. Ю. Юренева. – М.: Академический проект, 2003. – С. 362-426.

Тэма 8. Экспазіцыйна-выставачная дзейнасць музеяў.

1. Спецыфіка і формы музейнай экспазіцыі.
2. Арганізацыйныя праблемы музейна-выставачнай дзейнасці.
3. Архітэктурна-мастацкія аспекты экспазіцыйна-выставачнай дзейнасці.

Літаратура:

1. Михайловская, А.И. Музейная экспозиция. Организация и техника / А. И. Михайловская; под ред. проф. Ф. Н. Петрова и проф. К. Г. Митяева; Изд. 2-е доп. – М.: Советская Россия, 1964. – 518 с.

2. Музееведение. Музеи исторического профиля: учеб. пособие для вузов па спецыяльнасці «історыя» / под ред. К.Г.Левыкина, В.Хербста. – М.: Высш. шк., 1988. – С. 195 – 269.

3. Основы музееведения: учеб. пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – С. 257-323.

4. Поляков, Т. П. Мифология музейного проектирования или «Как делать музей» – 2 / Т. П. Поляков; Министерство культуры РФ, Академия переподготовки работников искусства, культуры и туризма, Российский институт культурологии. – М.: РИК, 2003. – 454 с.

5. Шляхтина, Л. М. Основы музейного дела: теория и практика. Учебн. пособие / Л. М. Шляхтина. – М.: Высш. школа, 2005. – С. 112-125.

6. Юренева, Т.Ю. Музееведение: учебник для высшей школы / Т. Ю. Юренева. – М.: Академический проект, 2003. – С. 427-468.

Тэма 9. Музейная педагогіка як метадалогія і метадыка рэалізацыі адукацыйна-выхаваўчай функцыі музея

1. Адукацыйны феномен музея.
2. Педагагічныя асновы культурна-адукацыйнай дзейнасці музея. Музейная педагогіка як навуковая дысцыпліна.
3. Формы работы музея з наведвальнікамі.
4. Метады работы музея з рознаўзроставай аўдыторыяй.

Літаратура:

1. Ломунова, А.К. Воспитание музейной культуры посетителя: конспект лекций / А. К. Ломунова. – М.: Просвещение, 1988. – 29 с.
2. Музееведение. Музеи исторического профиля: учеб. пособие для вузов па специальности «история» / под ред. К. Г. Левыкина, В. Хербста. – М.: Высш. шк., 1988. – С. 270–302.
3. Музей і наведвальнік: сацыял. даслед. (на базе Нац. маст. музея Рэсп. Беларусь) / пад навук. рэд. І. Р. Голубевай. – Мн.: БелПЭК, 1999. – 52 с. – (Інфармацыйна-аналітычныя матэрыялы).
4. Музейная педагогіка. Праблемы арганізацыі музейнай работы з дзецьмі: навук.-метад. зб. / уклад. В. У. Мірончык. – Мн.: БелПЭК, 1997. – 71 с.
5. Основы музееведения: учеб. пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: ЕдиториалУРСС, 2005. – С. 324–367.
6. Столяров, Б.А. Музейная педагогика. История, теория, практика: учеб. пособие / Б. А. Столяров. – М.: Высш. шк., 2004. – 216 с.
7. Шляхтина, Л.М. Основы музейного дела: теория и практика: учеб. пособие / Л. М. Шляхтина. – М.: Высш. шк., 2005. – С. 126–147.
8. Юренева, Т.Ю. Музееведение: учеб. для высшей школы / Т. Ю. Юренева. – М.: Академический проект, 2003. – С. 469–494.

4. РАЗДЕЛ КАНСТРОЛЮ ВЕДАЎ

4.1. Пытанні для самастойнай работы студэнтаў.

Тэма 1. Тэарэтычныя праекты стварэння музеяў.

1. Праекты стварэння нацыянальнага музея Ф. Адэлунга і Б. Выхмана.
2. Музей у філасофіі М. Ф. Фёдарова.
3. Канцэпцыя “Уяўнага музея” А. Мальро.
4. Канцэпцыя карыснага музея Дж. К. Дана
5. Канцэпцыя жывога музея П. А. Фларэнскага.
6. Праект нацыянальнага музея Т. Зана.
7. Музейныя праекты ў Беларусі ў другой палове XIX – пачатку XX ст.

Літаратура.

1. Аксенычев, О. А. Философия музея Н. Ф. Федорова / О. А. Аксенычев // Музейное дело. Музей – культура – общество. – М., 1992. – С. 91–101. (Сб. науч. тр. / Музей революции. Вып. 21).
2. Герулайтис, Н. А. Смысл и назначение музея в философской концепции Н. Ф. Фёдорова / Н. А. Герулайтис // Музеи Москвы и музеология XX века: Тезисы научной конференции. 25-26 ноября 1997 г. – М.: РГГУ, 1997. – С. 45-46.
3. Грабянчук, І. Музейныя праекты ў Беларусі ў другой палове XIX – пачатку XX ст. / І. Грабянчук // Спадчына. 2003. - №4-5. – С. 39-45.
4. Гужалоўскі, А. А. Тамаш Зан – аўтар першага беларускага музейнага праекта / А. А. Гужалоўскі // Беларускі гістарычны часопіс. – 1999. – №3. – С. 60-62.
5. Каспаринская, С. А. Адэлунг Ф. П. / С. А. Каспаринская // Российская музейная энциклопедия: В 2 т. – М.: Прогресс, “РИПОЛ КЛАССИК”, – 2001. – Т. 1. – С. 19.
6. Каспаринская С. А. Вихман Б. П. / С. А. Каспаринская // Российская музейная энциклопедия: В 2 т. – М.: Прогресс, “РИПОЛ КЛАССИК”, – 2001. – Т. 1. – С. 97.
7. Лысикова, О. В. Музеи мира: Учебное пособие к интегрированному курсу “музеи мира” / О. В. Лысикова. – М.: Флинта: наука, 2002. – С. 21 – 26.
8. Полунина, Н. Основатели, российские просветители / Н. Полунина, А. Фролов. – М., 1990. – 134 с.
9. Муравская, А. А. Первые проекты национального музея в России: предложения Ф. Аделунга и Б. Вихмана / А. А. Муравская // Актуальные проблемы исторического прошлого и современности в общественно-гуманитарных и социорелигиоведческих науках Беларуси, ближнего и дальнего зарубежья: материалы международной научно-теоретической конференции, Витебск, 19–20 апреля 2007 г. / Вит. гос. ун-т; редкол. В. А. Космач (гл. ред.) [и др.]. – Витебск: издательство УО «ВГУ им. П. М. Машерова», 2007. – Ч. 1. – С. 248-350.
10. Равикович, Д. А. Музейные деятели и коллекционеры в России (XVIII нач. XX ст.). / Д. А. Равикович // Музееведение. Концептуальные проблемы музейной энциклопедии. – М., 1990. – С. 13–28.

11. Разгон, А. М. Российский исторический музей (1872 – 1917) / А. М. Разгон // Очерки истории музейного дела в России. – М., 1960. – С. 226–228.
12. Сотникова, С. И. Музеология: Пособие для вузов / С. И. Сотникова. – М.: Дрофа, 2004. – С. 109 – 123.
13. Федоров, Н.Ф. Музей, его смысл и назначение /Н. В. Фёдоров // Фёдоров Н. Ф. Сочинения / общ. ред.: А. В. Гулыга; выступ. статья, примеч. и сост. С. Г. Семёновой. – М.: Мысль, 1982. – С. 575 – 606.
14. Фролов А. Основатели российских музеев: Учебное пособие / Рос. гос. гуманит. ун-т. – М., 1991. – 80 с.
15. Цуканова, В. Н. Музей в творчестве П. А. Флоренского // Проблемы теории и методики музейной работы (Музей – наследие – время). – М.: ГЦМСИР, 2002. – С. 238–264. (Сб. науч. трудов ГЦМПИР. Вып. 27.)

Тэма 2. Інфармацыйныя тэхналогіі ў музейнай справе.

1. Музейная справа як інфармацыйны працэс.
2. Рэсурсы культурныя і рэсурсы інфармацыйныя.
3. Музейныя інфармацыйныя сістэмы і іх вытворныя.
4. Электронныя выданні на CD-ROM.
5. Музейныя вэб-сайты.
6. Віртуальныя экспанаты.

Літаратура:

1. Бойко, А. Г. Информационно-коммуникационные технологии в музейно-педагогической деятельности: Учебн. пособие / А. Г. Бойко. – СПб.: ООО «Типография «НТ-Принт», 2007. – 136 с.
2. Музеі і культурная спадчына як частка глабальнай інфармацыйнай прасторы = Museums and Cultural Heritage as Part of Global Information Space: Матэрыялы міжнар. канф., Мінск-Полацк, 8-11 крас. 2002 г. / Уклад.: А. Б. Сташкевіч, Т. А. Джуматаева. – Б.м., [2002].
3. Музей будущего: информационный менеджмент / АНОК «Музей будущего», Рос. ин-т культурологии и др.; сост. А. В. Лебедев. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 320 с.
4. Музей и новые технологии: сб. науч. тр. / М-во культуры РФ. Рос. акад. наук. Рос. ин-т культурологии; сост. и науч. ред. Н. А. Никишин. – М., 1999. – 216 с.
5. Основы музееведения: Учебное пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: ЕдиториалУРСС, 2005. – СС. 464-454.
6. Применение ЭВМ в фондовой работе музея: Метод, рекомендации. / Центр, музей революции СССР. – М., 1988. – 51 с.

Тэма 3. Сучасныя музейны менеджмент і маркетынг.

1. Сучасны музейны менеджмент.
2. Музейны маркетынг.

Літаратура:

1. Лорд, Б. Менеджмент в музейном деле: Учеб. пособие / Б. Лорд, Г. Д. Лорд; Пер. с англ. Э. Н. Гусинского, Ю. И. Турчаниновой; Под ред. А. Б. Голубовского. – М.: Изд.-книготорговый дом "Логос", 2002. – 254 с.
2. Музеи. Маркетинг. Менеджмент: Сб. ст.: Практ. пособие / Редкол.: С.Кози и др. (брит. сторона), В.Дукельский и др. (рос. сторона). – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 222 с.
3. Музей будущего: информационный менеджмент / АНОК «Музей будущего», Рос. ин-т культурологии и др.; сост. А.В. Лебедев. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 320 с.
4. Основы музееведения: Учебное пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – М.: ЕдиториалУРСС, 2005. – СС. 400–420.
5. Соболева Е. Музейный маркетинг, спонсорство и публич рилейшнз / Е. Соболева // Мир музея. – 1994. – № 4. – С. 65.

4.2. Тэставыя заданні

1. Упершыню тэрмін “музейная педагогіка” скарыстаў:
  - а) Г. Керкенштэйн;
  - б) Г. Фройдэнталь,*
  - в) А. Ліхтварк;
  - г) М. Д. Бартрам.
2. Аўтар першага дзіцячага музея ў Расійскай імперыі:
  - а) А. У. Зяленка,*
  - б) Ф. И. Шміт;
  - в) І. Д. Цвятаеў;
  - г) М. Д. Бартрам.
3. Кансервацыя і рэканструкцыя аб’ектаў жывёльнага свету гэта:
  - а) эпиграфія;
  - б) анастылоз;
  - в) таксідэрма,*
  - г) стагнацыя.
4. Твор экспазіцыйнага мастацтва з аб’ёмным пярэднім планам і жывапісным заднім называецца:
  - а) дыяграма;
  - б) панарама;
  - в) дыярама,*
  - г) піларама.

5. Выстава, прысвечаная якой-небудзь знамянальнай падзеі ці нараджэнню славутага чалавека, называецца:

- а) тэматычная;
- б) мемарыяльная;
- в) святочная;
- г) юбілейная.*

6. Часовая экспазіцыя называецца:

- а) панарама;
- б) вернісаж;
- в) выстава;*
- г) галерэя.

7. Камплектаванне музейных фондаў па вызначанай тэматыцы называецца:

- а) сістэматычнае;
- б) тэматычнае;*
- в) выпадковае;
- г) пастаяннае.

8. Калекцыя разнародных прадметаў, аб'яднаных адной тэмай, называецца:

- а) сістэматычныя;
- б) мастацкія;
- в) прыватныя;
- г) тэматычныя.*

9. Калекцыі разнародных прадметаў прысвечаныя славутай асобе:

- а) тэматычная;
- б) сістэматычная;
- в) мемарыяльная;*
- г) прыватная.

10. Тэарэтычнай асновай навукова-фондавай работы з'яўляецца:

- а) тэорыя музейнай тэзаўрацы;*
- б) тэорыя музейнай камунікацыі;
- в) тэорыя музейнай прэзентацыі;
- г) тэорыя дакументавання*.

11. Колькі аднолькавых прадметаў могуць захоўвацца ў асноўным фондзе:

- а) 5;*
- б) 3;
- в) 2;
- г) 7.

12. Закон Рэспублікі Беларусь “Аб музеях і музейным фондзе” прыняты ў:

- а) 1992 г.;
- б) 1996 г.;

- в) 1999 г.;
- г) 2005 г.*

13. Суправаджальны тэкст да кожнага экспаната называецца:

- а) апісанне;
- б) анатацыя;*
- в) подпіс;
- г) надпіс.

14. Музей пад адкрытым небам называецца:

- а) хутар;
- б) скансэн;*
- в) экамузей;
- г) сад скульптур.

15. Скансэн – гэта:

- а) этнаграфічны музей;
- б) гісторыка-мастацкі музей;
- в) літаратурна-мемарыяльны музей;
- г) музей пад адкрытым небам.*

16. Месца захавання музейных збораў і калекцый:

- а) скарбніца;
- б) рызніца;
- в) фондасховішча;*
- г) бомбасховішча.

17. Прыналежнасць музея да навуковай дысцыпліны – гэта:

- а) від;
- б) тып;
- в) профіль;*
- г) раздзел.

18. Краязнаўчы музей адносіцца да:

- а) гістарычных;
- б) мемарыяльных;
- в) комплексных;*
- г) этнаграфічных.

19. Вобразна-сюжэтны метады выкарыстоўваецца ў:

- а) гістарычных музеях;
- б) літаратурных;*
- в) этнаграфічных;
- г) мемарыяльных.

20. Сукупнасць музейных прадметаў, аб'яднаных адной ці некалькімі роднаснымі прыкметамі, гэта:

- а) музейны фонд;
- б) музейны збор;
- в) музейная калекцыя;*
- г) музейная скарбніца.

21. Хайматмузеум – гэта:

- а) музей прыроды;
- б) музей мясцовага края;*
- в) гістарычны музей;
- г) музей рамёстваў.

22. Аўтар канцэпцыі карыснага музея:

- а) А. Мальро;
- б) М. Ф. Фёдараў;
- в) Дж. К. Дана;*
- г) П. А. Фларэнскі.

23. Стваральнікам першага экамузея быў:

- а) А. Хаселіўс;
- б) Ж. А. Рыўер;*
- в) Ю. дэ Варын;
- г) Г. Фройдэнталь.

24. Першы экамузей створаны ў:

- а) Канадзе;
- б) Францыі;*
- в) ЗША;
- г) Швецыі.

25. Першы дзіцячы музей створаны ў:

- а) Вялікабрытаніі;*
- б) ЗША;
- в) Германіі;
- г) Расіі.

26. Музейная педагогіка ўзнікла ў:

- а) ЗША;
- б) Францыі;
- в) Германіі;*
- г) Расіі.

27. Музей цацкі ў Маскве заснаваў:

- а) А. У. Зеленка;

- б) Ф. І. Шміт;
- в) М. Д. Бартрам;*
- г) Г. Фрондэнталь.

28. Тэарэтычная аснова навукова-асветнай дзейнасці музея:

- а) музейная педагогіка;*
- б) музейная камунікацыя;
- в) музейная тэзаўрацыя;
- г) музейная прэзентацыя.

29. Якія з пералічаных відаў дзейнасці адносяцца да навукова-асветніцкай дзейнасці музея:

- а) падрыхтоўка экскурсіі;*
- б) распрацоўка навуковай канцэпцыі;
- в) вывучэнне музейнага прадмета;
- г) камплектаванне музейных фондаў.

30. Які з пералічаных відаў дзейнасці не адносяцца да навукова-асветнай дзейнасці:

- а) экскурсія;
- б) лекцыя;
- в) музейнае свята;
- г) камплектаванне.*

31. Сярэдняя тэмпература захавання музейных фондаў:

- а) 15° С;
- б) 17° С;
- в) 21° С;
- г) 18° С.*

32. Адносная вільготнасць ў фондах павінна быць:

- а) 50 %;
- б) 55 %;*
- в) 60 %;
- г) 65 %.

33. Завяршальны этап распрацоўкі навуковага праекта экспазіцыі – гэта:

- а) навуковая канцэпцыя;
- б) разгорнутая тэматычная структура;
- в) мастацкая канцэпцыя;
- г) ТЭП.*

34. Захаванне музейнага збору ў адным фондасховішчы называецца:

- а) тэматычнае;
- б) комплекснае;*

- в) схематычнае;
- г) сістэматычнае.

35. Захаванне музейнага збору па калекцыях у розных фондасховішчах называецца:

- а) комплекснае;
- б) сістэмнае;
- в) асобнае;*
- г) тэматычнае.

36. Тэарэтычная аснова навукова фондавай работы – гэта:

- а) музейная камунікацыя;
- б) музейная тэзаўрацыя;*
- в) музейная педагогіка;
- г) музейная інтэрпрэтацыя.

37. Аўтар вобразна-сюжэтнага метаду пабудовы экспазіцыі:

- а) А. М. Разгон;
- б) А. Ліхтварк;
- в) Т. М. Палякоў;*
- г) З. Странскі.

38. Экспазіцыя з калекцыйным паказам называецца:

- а) тэматычная;
- б) сістэматычная;*
- в) ансамблевая;
- г) ландшафтная.

39. Раскладка праводзіцца пасля стварэння:

- а) навуковай канцэпцыі;
- б) РТС;*
- в) ТЭЦ;
- г) мастацкай канцэпцыі.

40. У якой экспазіцыі прадметы выстаўляюцца ў звыклым асяроддзі:

- а) тэматычная;
- б) сістэматычная;
- в) ансамблевая;*
- г) ландшафтная.

41. Як падзяляецца музейная аўдыторыя:

- а) дзённая;
- б) ўчарашняя;
- в) патэнцыяльная;*
- г) індывідуальная.

42. Да камплектавання музейных фондаў адносяцца:

- а) экскурсія;
- б) вернісаж;
- в) закупка;*
- г) лекцыя.

43. Да вивучэння музейнай аўдыторыі адносяцца:

- а) анкетаванне;*
- б) экскурсія;
- в) закупка;
- г) сістэматызацыя.

44. Вылучыце адзін з этапаў вивучэння музейных прадметаў:

- а) сарціроўка;
- б) атрыбуцыя;*
- в) упакоўка;
- г) загартоўка.

45. Пошук фінансавых сродкаў на рэалізацыю некамерцыйных праектаў у музеі гэта:

- а) фандрэйзінг;*
- б) піарынг;
- в) масянінг;
- г) інтэрнэт.

46. Тэарэтычная аснова экспазіцыйна-выставачнай дзейнасці:

- а) музейная педагогіка;
- б) музейная камунікацыя;*
- в) музейная тэаўрацыя;
- г) музейнае дакументаванне.

47. Самай распаўсюджанай формай навукова-асветніцкай работы з'яўляецца:

- а) музейны гурток;
- б) экскурсія;*
- в) лекцыя;
- г) музейнае свята.

48. У музейных фондах працуюць:

- а) экскурсаводы;
- б) таксідэрмісты;
- в) захавальнікі;*
- г) музейныя педагогі.

50. Першым тэрмін “музей” у адносінах да прыватных калекцый скарыстаў:

- а) П. Джовіа;*
- б) Дж. Вазары;
- в) Д. Грымані;
- г) К. Медзічы.

62. Міжнародны Савет музеяў (ICOM) заснаваны ў:

- а) 1946 г.*
- б) 1949 г.;
- в) 1953 г.;
- г) 1986 г.

65. Аўтар даследавання “Музей музеяў”:

- а) І. Д. Майер;
- б) К. Найкель;
- в) В. Валенціні;*
- г) С. фон Кічэберг.

67. Канцэпцыю жывога музея прапанаваў:

- а) П. А. Фларэнскі;*
- б) М. Ф. Фёдараў;
- в) Дж. Дана;
- г) А. Мальро.

68. Слова “музей” паходзіць ад грэчаскага:

- а) храм муз;*
- б) храм мужа;
- в) мужчынскі дом;
- г) храм музыкі.

69. Аўтар манаграфіі “Музеяграфія” 1727 г.:

- а) К. Найкель;*
- б) С. фон Кічэберг;
- в) І. Грэсэ;
- г) І. Д. Майер.

70. Музейная калекцыя гэта частка:

- а) экспазіцыі;
- б) фондаў;*
- в) музея;
- г) выставы.

71. Да якасцяў музейнага прадмета адносяць:

- а) крэатыўнасць;
- б) рэпрэзентатыўнасць;*

- в) папулярнасць;
- г) навуковасць.

72. Да якасцяў музейнага прадмета адносяць:

- а) атрактыўнасць;*
- б) крэатыўнасць;
- в) захаванасць;
- г) паспяховасць.

73. Да якасцяў музейнага прадмета адносяць:

- а) экспрэсіўнасць;*
- б) захаванасць;
- в) зразумеласць;
- г) папулярнасць.

74. Да якасцяў музейнага прадмета адносяць:

- а) інфарматыўнасць.*
- б) крэатыўнасць;
- в) захаванасць;
- г) навуковасць.

76. Да метадаў пабудовы экспазіцыі адносяць:

- а) тэматычны;*
- б) схематычны;
- в) матэматычны;
- г) антычны;

77. Да метадаў пабудовы экспазіцыі адносяць:

- а) схематычны;
- б) сістэматычны;*
- в) прадметны;
- г) праблемны.

78. Да метадаў пабудовы экспазіцыі адносяць:

- а) ансамблевы;*
- б) індывідуальны;
- в) аўтарскі;
- г) прыватны.

79. Да метадаў пабудовы экспазіцыі адносяць:

- а) сценічны;
- б) архітэктурны;
- в) вобразна-сюжэтны;*
- г) тэатральна-відовішчны.

80. Да прынцыпаў пабудовы экспазіцыі адносяць:

- а) крэатыўнасць;
- б) пазітыўнасць;
- в) эфектыўнасць;
- г) універсальнасць.*

81. Да прынцыпаў пабудовы экспазіцыі адносяць:

- а) прадметнасць,*
- б) рашучасць;
- в) эфектыўнасць;
- г) атрактыўнасць.

82. Да прынцыпаў пабудовы экспазіцыі адносяць:

- а) атрактыўнасць;
- б) навуковасць,*
- в) аб'ектыўнасць;
- г) эфектыўнасць.

83. Да прынцыпаў пабудовы экспазіцыі адносяць:

- а) гістарызм,*
- б) крэатыўнасць;
- в) эмацыйнасць;
- г) рэпрэзентатыўнасць.

84. Да прынцыпаў пабудовы экспазіцыі адносяць:

- а) ідэйнасць,*
- б) эфектыўнасць;
- в) аб'ектыўнасць;
- г) эмацыйнасць.

85. Да прынцыпаў пабудовы экспазіцыі адносяць:

- а) даходлівасць,*
- б) эмацыйнасць.
- в) эфектыўнасць;
- г) крэатыўнасць.

86. Беларускі даследчык, спецыяліст у галіне музейнага менеджмента і маркетынга:

- а) А. Б. Сташкевіч;
- б) В. М. Мірончык;
- в) А. К. Рак;
- г) А. М. Калбаска.*

87. Беларускі даследчык, спецыяліст у галіне музейнай інфарматыкі:

- а) А. Б. Сташкевіч;

- б) В. М. Мірончык;
- в) А. К. Рак;*
- г) А. М. Калбаска.

88. Беларускі даследчык, спецыяліст у галіне музейнай экспазіцыі:

- а) А. Б. Сташкевіч;*
- б) В. М. Мірончык;
- в) А. К. Рак;
- г) А. М. Калбаска.

89. Беларускі даследчык, спецыяліст у галіне музейнай педагогікі:

- а) А. Б. Сташкевіч;
- б) В. М. Мірончык;*
- в) А. К. Рак;
- г) А. М. Каўбаска.

90. Прадметы, якія маюць навуковую, мастацкую, мемарыяльную ці гістарычную каштоўнасць і маюць значнасць для выкарыстання ў музеі, гэта:

- а) рарытэты;
- б) музейныя прадметы;
- в) прадметы музейнага значэння;*
- г) экспанаты.

91. Патрапіўшы ў музей прадмет, музейнага значэння, прыняты на ўлік і захаванне і прайшоўшы навуковую апрацоўку становіцца:

- а) рарытэтам;
- б) музейным прадметам;*
- в) фетышам;
- г) экспанатам.

92. Спалучэнне паказу і расказу пад час агляду экспазіцыі – гэта:

- а) лекцыя;
- б) экскурсія;*
- в) музейны урок;
- г) музейна-педагагічны занятак.

93. Аўтар тэарэтычнага музеязнаўства:

- а) М. Б. Гнядоўскі;
- б) А. М. Разгон;
- в) З. Странскі;*
- г) І. Неўступны.

94. У склад тэарэтычнага музеязнаўства ўваходзіць:

- а) тэорыя дакументавання;*
- б) камплектаванне музейных збораў;

- в) вивучэнне музейных прадметаў і калекцый;
- г) інтэрпрэтацыя музейных прадметаў.

95. У склад тэарэтычнага музеязнаўства ўваходзіць:

- а) тэорыя тэзаўрацыі;*
- б) музейная педагогіка;
- в) інтэрпрэтацыя музейных прадметаў;
- г) каталагізацыя.

96. У склад тэарэтычнага музеязнаўства ўваходзіць:

- а) тэорыя камунікацыі;*
- б) каталагізацыя;
- в) пашпартызацыя;
- г) камплектаванне.

101. Тыповым музейным прадметам лічыцца:

- а) прадмет, які адлюстроўвае тыповую з'яву і мае якасці, характэрныя для вялікай колькасці прадметаў;*
- б) прадмет, які адлюстроўвае тыповую з'яву і які захаваны ў адным экзэмпляры;
- в) прадмет, які адлюстроўвае тыповую з'яву;
- г) своеасаблівы і непаўторны твор мастацтва.

102. Аўтар тэорыі музейнай камунікацыі:

- а) Д. Камерон;*
- б) З. Странскі;
- в) Й. Бенеш;
- г) В. Глузінскі.

103. Квебекская дэкларацыя новай музеялогіі прынята ў:

- а) 1979 г.;
- б) 1984 г.;*
- в) 1986 г.;
- г) 1989 г.

104. Да метадаў пабудовы экспазіцыі адносяць:

- а) ландшафтны;*
- б) архітэктурны;
- в) літаратурны;
- г) тэатральна-відовішчны.

105. Канадскі музеязнаўства Д. Ф. Камерон з'яўляецца аўтарам:

- а) тэорыі музейнай тэзаўрацыі;
- б) тэорыі музейнай дакументацыі;
- в) тэорыі музейнай камунікацыі;*
- г) тэорыі музейнай інтэрпрэтацыі.

106. Юрыдычная ахова музейных фондаў і правоў музея на прадметы і на звесткі, атрыманыя ў выніку навуковага вывучэння музейных калекцый, гэта:

- а) камплектаванне музейных фондаў;
- б) вывучэнне музейных фондаў;
- в) улік музейных фондаў;*
- г) каталагізацыя.

107. Вынікі навуковага вывучэння музейных прадметаў заносзяцца ў:

- а) кнігу паступленняў;
- б) картатэку;
- в) інвентарную кнігу калекцыі;*
- г) ахоўную кнігу.

108. Апошні дакумент мастацкага праекта экспазіцыі гэта:

- а) ТЭП;
- б) мантажныя лісты;*
- в) эскізны праект;
- г) навуковая канцэпцыя.

109. Дакументы, якія ствараюцца пад час уліку фондаў называюцца:

- а) фондавая дакументацыя;
- б) уліковая дакументацыя;*
- в) музейная дакументацыя;
- г) унутраная дакументацыя.

110. Навукова-арганізаваная сукупнасць матэрыялаў, якія захоўваюцца ў музеях, называецца:

- а) музейная экспазіцыя;
- б) музейныя фонды;*
- в) музейныя калекцыі;
- г) музейныя зборы.

111. Вылучыце адзін з асноўных этапаў вывучэння музейных прадметаў:

- а) сарціроўка;
- б) інтэрпрытацыя;*
- в) упакоўка;
- г) загартоўка.

114. Да навуковай канцэпцыі экспазіцыі адносяцца:

- а) ТЭП;*
- б) мантажныя лісты;
- в) экспазіцыйнае вырашэнне;
- г) эскізны праект.

115. Да навуковай канцэпцыі экспазіцыі адносяцца:

- а) тэматычная структура;*
- б) мантажныя лісты;
- в) экспазіцыйнае вырашэнне;
- г) эскізны праект.

116. Да навуковай канцэпцыі экспазіцыі адносяцца:

- а) мантажныя лісты;
- б) эскізны праект;
- в) навуковая канцэпцыя;*
- г) экспазіцыйны сцэнарый.

117. Да копій адносяцца:

- а) фотаздымкі;
- б) макеты;*
- в) дыярамы;
- г) схемы.

120. Дакладная копія прадмета, выкананая з матэрыялу сапраўднага прадмета і ў такіх самых памерах гэта:

- а) муляж;
- б) мадэль;
- в) макет;
- г) наватвор.*

121. Копія прадмета, якая дакладна паўтарае памер, форму, колер і фактуру прадмета гэта:

- а) муляж;*
- б) мадэль;
- в) макет;
- г) наватвор.

122. Узнаўленне знешняга выгляду аб'екта ў вызначаным маштабе:

- а) муляж;
- б) мадэль;
- в) макет;*
- г) наватвор.

123. Аб'ёмна-аптычная копія рэальнага аб'екта:

- а) дыярама;
- б) галаграма;*
- в) мадэль;
- г) муляж.

124. Навукова-абгрунтаваны парадак групіроўкі і арганізацыі экспазіцыйных матэрыялаў у экспазіцыі называецца:

- а) прынцып пабудовы экспазіцыі;
- б) метады пабудовы экспазіцыі;*
- в) спосаб пабудовы экспазіцыі;
- г) вынік пабудовы экспазіцыі.

125. Музейны прадмет, патрапіўшы ў экспазіцыю і звязаны з іншымі музейнымі прадметамі становіцца:

- а) знакам;
- б) фетышом;
- в) экспанатам;*
- г) прадметам музейнага значэння.

126. Да экспазіцыйнага абсталявання адносіцца:

- а) шафы;
- б) скрыні;
- в) вітрыны;*
- г) крэслы.

129. Абсталяванне, якое выкарыстоўваецца для паказу музейных прадметаў называецца:

- а) фондавае абсталяванне;
- б) музейнае абсталяванне;
- в) экспазіцыйнае абсталяванне;*
- г) інжынерна-тэхнічнае абсталяванне.

130. Абсталяванне, якое выкарыстоўваецца для захавання музейных прадметаў называецца:

- а) фондавае абсталяванне;*
- б) музейнае абсталяванне;
- в) экспазіцыйнае абсталяванне;
- г) інжынерна-тэхнічнае абсталяванне.

131. Да клубных форм навукова-асветнай работы адносяцца:

- а) экскурсіі;
- б) лекцыі;
- в) гурткі;*
- г) семінары.

133. Асноўны метады правядзення музейна-педагагічных заняткаў гэта:

- а) лекцыя;
- б) урок;
- в) гульня;*
- г) студыя.

134. Да клубных форм навукова-асветнай работы адносяцца:

- а) лекцыі;
- б) клубы;*
- в) семінары;
- г) вернісажы.

4.3. Пытанні да заліку

1. Падыходы да вызначэння музейзнаўства.
2. Аб'ект і прадмет музейзнаўства. Падыходы да вызначэння прадмета музейзнаўства.
3. Гістарыяграфія праблемы вызначэння прадмета музейзнаўства.
4. Праблематыка музейзнаўства.
5. Мова музейзнаўства.
6. Метады музейзнаўства.
7. Месца музейзнаўства ў сістэме гуманітарных, тэхнічных і прыродазнаўчых навук.
8. Структура музейзнаўства.
9. Фарміраванне музейзнаўства як навуковай дысцыпліны.
10. Гістарыяграфія музейзнаўства ў СССР і РФ.
11. Гістарыяграфія музейзнаўства ў краінах Усходняй Еўропы.
12. Гістарыяграфія музейзнаўства ў краінах Заходняй Еўропы і Паўночнай Амерыкі.
13. Гістарыяграфія музейзнаўства ў Беларусі.
14. Праекты стварэння нацыянальнага музея Ф. Адэлунга і Б. Віхмана.
15. Музей у філасофіі М. Ф. Фёдарова.
16. Канцэпцыя “ўяўнага музея” А. Мальро.
17. Канцэпцыя карыснага музея Дж. К. Дана
18. Канцэпцыя жывога музея П. А. Фларэнскага.
19. Праект нацыянальнага музея Т. Зана.

Выкладчык

І. І. Бамбешка

4.4. Пытанні да экзамену

1. Азначэнне музейзнаўства як навуковай дысцыпліны.
2. Аб'ект і прадмет музейзнаўства. Падыходы да азначэння прадмета музейзнаўства.
3. Гістарыяграфія праблемы азначэння прадмета музейзнаўства.
4. Праблемнае поле музейзнаўства.
5. Мова музейзнаўства. Выданне тэрміналагічных слоўнікаў.
6. Метады музейзнаўства.
7. Месца музейзнаўства ў сістэме навук.

8. Структура музеезнаўства.
9. Фарміраванне музеезнаўства як навуковай дысцыпліны.
10. Гістарыяграфія музеезнаўства ў СССР і на постсавецкай прасторы.
11. Гістарыяграфія музеезнаўства ў краінах Усходняй Еўропы.
12. Гістарыяграфія музеезнаўства ў краінах Заходняй Еўропы і Паўночнай Амерыкі.
13. Гістарыяграфія музеезнаўства ў Беларусі.
14. Праект стварэння нацыянальнага музея Ф. Адэлунга.
15. Праект стварэння нацыянальнага музея Б. Віхмана.
16. Музей у філасофіі М. Ф. Фёдарова.
17. Канцэпцыя “уяўнага музея” А. Мальро.
18. Канцэпцыя карыснага музея Дж. К. Дана
19. Канцэпцыя жывога музея П. А. Фларэнскага.
20. Праект стварэння нацыянальнага музея Т. Зана.
21. Гістарыяграфія музейнага прадмета.
22. Азначэнне паняцця “музейны прадмет”. Асноўныя ўласцівасці музейнага прадмета.
23. Функцыі музейнага прадмета.
24. Паняцце “музеальнасць”. Навуковая, гістарычная, мемарыяльная, эстэтычная (мастацкая) і музейная каштоўнасць.
25. Музейны прадмет як аснова музейнай камунікацыі.
26. Найноўшыя тэндэнцыі ў разуменні музейнага прадмета. Нематэрыяльныя аб’екты спадчыны ў музеях.
27. Музейны прадмет як гістарычная крыніца.
28. Аб’ект і прадмет музейнага крыніцазнаўства.
29. Традыцыйнае і нетрадыцыйнае крыніцазнаўства.
30. Класіфікацыя крыніц. Прынцыпы класіфікацыі гістарычных крыніц у музеі.
31. Методыка выяўлення і пошуку крыніц (эўрыстыка).
32. Методыка высвятлення тэксту крыніц.
33. Методыка высвятлення паходжання крыніц.
34. Методыка крыніцазнаўчага аналізу (герменэўтыка).
35. Крыніцазнаўчы сінтэз.
36. Тэорыі паходжання музеяў.
37. Трансфармацыя сэнсу музея ў гісторыі.
38. Азначэнне паняцця “музей”.
39. Сацыяльныя функцыі музея.
40. Класіфікацыя музеяў па адміністрацыйнаму прынцыпу.
41. Профільная класіфікацыя музеяў.
42. Класіфікацыя музеяў па спосабу здзяйснення імі функцыі дакументавання. Падзел музеяў па тыпах.
43. Азначэнне паняцця “музейнай сетка”.
44. Эвалюцыя ўяўленняў аб помніку. Азначэнне паняцця “помнік”.
45. Сутнасць і змест помніка. Суадносіны паняццяў “помнік” і “музейны прадмет”.

46. Сутнасць і асаблівасці методыкі музейфікацыі помнікаў.
47. Сутнасць тэорыі дакументавання. Методыка музейнага дакументавання.
48. Сутнасць тэорыі тэзаўрыравання. Методыка пазнання каштоўнасці музейных прадметаў.
49. З'яўленне камунікацыйных уяўленняў у музейзнаўстве.
50. Камунікацыйны падыход у структуры музейзнаўчых ведаў.
51. Характарыстыка акта музейнай камунікацыі.
52. Тэорыя музейнай камунікацыі.

Выкладчык

І. І. Бамбешка

РЕПОЗИТОРИЙ БГУКИ

5. ДАПАМОЖНЫ РАЗДЗЕЛ

5.1. Тэматычны план вучэбнай дысцыпліны. III курс.

Раздзелы і тэмы	Колькасць аўдыторных адзін			
	усяго	лекцыі	семінары	срс
Раздзел I. Агульная тэорыя музейзнаўства (метамузеалогія)				
Тэма 1. Гісторыя станаўлення музейзнаўства як навуковай дысцыпліны	10	4	4	2
Тэма 2. Музейзнаўства як навуковая дысцыпліна	6	3	2	1
Тэма 3. Мова музейзнаўства	4	1		3
Тэма 4. Метад музейзнаўства	2	1		1
Тэма 5. Месца ў сістэме навуковых ведаў	4	1		3
Тэма 6. Фарміраванне ўяўленняў аб спецыфічнасці музейнага прадмета	6	1	2	3
Тэма 7. Музейны прадмет у структуры музейнай справы	6	4		2
Тэма 8. Найноўшыя тэндэнцыі ў разуменні музейнага прадмета	6	1		5
Тэма 9. Музейнае крыніцазнаўства	6		2	4
Разам за I семестр	50	16	10	
Раздзел II. Тэарэтычнае музейзнаўства				
Тэма 10. Трансфармацыя сэнсу музея ў гісторыі	12	1	2	9
Тэма 11. Культурная і сацыяльная сутнасць музея	12	2	2	8
Тэма 12. Тэорыя дакументавання ў музейзнаўстве	10	1	1	8

Тэма 13. Тэорыя тэзаўрыравання ў музеезнаўстве	10	1	1	8
Тэма 14. Тэорыя камунікацыі ў музеезнаўстве	16	4	2	10
Раздзел III. Прыкладное музеезнаўства (музееграфія)				
Тэма 15. Музееграфія ў сістэме ведаў аб музеі	10	1		9
Тэма 16. Навукова-фондавая дзейнасць музея	16	4	2	10
Тэма 17. Навуковае і мастацкае праектаванне музейнай экспазіцыі	16	4	2	10
Тэма 18. Музейная педагогіка як метадалогія і методдыка рэалізацыі адукацыйна-выхаваўчай функцыі музея	14	4	2	8
Тэма 19. Арганізацыйна-кіраўнічыя асновы дзейнасці музея	14	2		12
Разам за II семестр	130	24	14	92
Разам ...	180	40	24	116

5.2. Асноўная літаратура

1. *Грегорова, А.* Музей и музееведение: / А. Грегорова; сост. Н. Г. Куткина, В. Е. Лисюк. – М., 1986. – 16 с. (Культура и искусство за рубежом. Сер.: Музейное дело и охрана памятников: Экспресс-информ /Гос. б-ка СССР им. В. Н. Ленина. Информ-культура; Вып. 1).
2. *Калбаска, А.М.* Музейны дыярыуш, ці Уваходзіны ў новую музеелогію / А. М. Калбаска. – Мн.: БелПМК, 1999. – 148 с.
3. *Музееведение: метод. курс авториз. излож.* / [Н. В. Заболотная]. – М.: МЭГУ, 1994. – 175 с. – (Книга авторизованного изложения / Моск. экстер. гуманит. ун-т).
4. *Камерон, Д.* Музей: храм или форум? / Д. Камерон // Музейное дело. Музей — культура — общество. – М., 1992. – С. 259-275. – (Сб. науч. тр. /Музей революции. вып. 21).
5. *Музееведение. Музеи исторического профиля: учеб. пособие для вузов па спецыяльнасці «історыя»* / под ред. К. Г. Левыкина, В. Хербста. – М.: Высш. шк., 1988. – 431 с.
6. *Музееведение. Музеи мира: сб. науч. тр.* / НИИ культуры. – М., 1991. – 384 с.
7. *Музейное дело в России* / под ред. Каулен М. Е. (отв. ред.); Коссовой И. М., Сундиевой А. А. – М.: Издательство “ВК”, 2005, 2-е изд. – 614 с.
8. *Основы музееведения: учеб. пособие* / отв. ред. Э.А.Шулепова. – М.: ЕдиториалУРСС, 2005. – 504 с.
9. *Сотникова, С. И.* Музеология: пособие для вузов / С. И. Сотникова. – М.: Дрофа, 2004. – 192 с.
10. *Столяров, Б. А.* Музейная педагогика. История, теория, практика: учебн. пособие / Б. А. Столяров. – М.: Высш. шк., 2004. – 216 с.
11. *Стронг, Р.* Музей и коммуникация / Р. Стронг // Museum. – 1983. – № 138. – С. 3-9.
12. *Стэнтон, Д.* Коммуникация и средства коммуникации: некоторые проблемы экспонирования / Д. Стэнтон // Museum. – 1983. – №139. – С. 28-33.
13. *Терминологические проблемы музееведения: сб. науч. тр.* / Центр. музей революции СССР.– М., 1986. – 135 с.
14. *Шляхтина, Л.М.* Основы музейного дела: теория и практика: учеб. пособие для педагогических и гуманитарных высших учебных заведений / Л. М. Шляхтина. – М.: Высш. шк., 2005. – 182 с.
15. *Шола, Т.* Предмет и особенности музеологии / Т. Шола // Museum. – 1987. – № 153. – С. 49-53.
16. *Юренева, Т.Ю.* Музееведение: учеб. для высш. школы / Т. Ю. Юренева. – М.: Академический проект, 2003. – 558 с.
17. *Ян, И.* Музееведение как научная и учебная дисциплина и ее функция в естественно-исторических музеях. История, современное состояние и теоретические основы / И. Ян // Некоторые теоретические проблемы музееведения. – М., 1981. – С. 13-19. — (Сер. : Музееведение и охрана памятников. Реставрация и консервация музейных ценностей: науч. реф. сб. / Гос. б-ка СССР им. В. Н. Ленина. Информкультура; Вып. 2).

5.3. Дадаткова літаратура.

1. *Гнедовский, М. Б.* Принципы классификации музеев / М. Б. Гнедовский, О. В. Хлопина // Музееведение. Вопросы теории и методики. – М., 1987. – С. 25 – 54. – (Сб. науч. трудов. / НИИ культуры).
2. *Дукельский, В.Ю.* Памятники истории и культуры в системе музейной деятельности / В. Ю. Дукельский // Памятниковедение: теория, методология, практика: сб. науч. тр. / НИИ культуры. – М., 1986. – С. 89-107.
3. *Дукельский, В.Ю.* Терминологические проблемы теории музейного предмета / В. Ю. Дукельский // Терминологические проблемы музееведения. сб. науч. тр. / Центр, музей революции СССР. – М., 1986. – С. 27-35.
4. *Изучение* и научное описание памятников материальной культуры: сб. статей / сост. и ред. А. М. Разгон (отв. ред.) и Н. П. Финягина. – М.: Сов. Россия, 1972. – 272 с.
5. *Изучение музейных коллекций.* – М., 1974. – (Сб. науч. тр. / НИИ культуры; вып. 21).
6. *Клюшкина, И.В.* Документирование как общенаучное понятие, его содержание в музееведении / И. В. Клюшкина // Актуальные проблемы советского музееведения: (Сб. науч. тр. / ЦМР СССР). – М., 1987. – С. 57-67.
7. *Кондратьев, В.В.* Музейный предмет как основа музейной работы / В. В. Кондратьев // Музейное дело в СССР. – М., 1987. – С. 5-22. – (Сб. науч. тр. / ЦМР СССР; Вып. 17).
8. *Кондратьев, В.В.* Свойства музейного предмета и пути его использования / В. В. Кондратьев // Музееведение. Проблемы использования и сохранения музейных ценностей. – М., – 1985. – С. 5-12. – (Сб. науч. тр. / НИИ культуры; Вып. 136).
9. *Лорд, Б.* Менеджмент в музейном деле: учеб. пособие / Б. Лорд, Г. Д. Лорд; пер. с англ. Э. Н. Гусинского, Ю. И. Турчаниновой; под ред. А. Б. Голубовского. – М.: Изд.-книготорговый дом "Логос", 2002. – 254 с.
10. *Музеї і культурная спадчына як частка глабальнай інфармацыйнай прасторы = Museums and Cultural Heritage as Part of Global Information Space: Матэрыялы міжнар. канф., Мінск-Полацк, 8-11 крас. 2002 г. / уклад.: А. Б. Сташкевіч, Т. А. Джуматаева. – Б.м., [2002]. – 205 с.*
11. *Музеи Литвы и Беларуси: пути и перспективы развития в ХХИ веке: материалы конференции, Минск – Вильнюс – Тракай, 2006-2007 / составители Е. Матевосян, В. Повилюнас, А. Сташкевич. – Минск, 2007. – 111 с.*
12. *Музеи. Маркетинг. Менеджмент: сб. ст.: практ. пособие / редкол.: С. Кози и др. (брит. сторона), В. Дукельский и др. (рос. сторона). – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 222 с.*
13. *Музей будущего: информационный менеджмент / АНОК «Музей будущего», Рос. ин-т культурологии и др.; сост. А.В. Лебедев. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 320 с.*
14. *Музей и демократия: Сб. науч. тр. / М-во культуры РФ. Рос. Акад. наук. Рос. ин-т культурологии; Редкол.: Н. А. Никишин (отв. ред.) и др. – М.: РИК, 1997. –*

150 с. (Серия электронных изданий. MUSEUM-PRO. Выпуск 1.0.)

15. *Музей і наведвальнік: матэрыялы навук.-практ. семінара (24–25 лістапада 1998 г.) / рэдсавет: З. Шыбека (адк. рэд.) і інш. – Мінск, 1999. – 43 с.*

16. *Музей і наведвальнік: сацыял. даслед. (на базе Нац. маст. музея Рэсп. Беларусь) / пад навук. рэд. І. Р. Голубевай. – Мн., 1999. – 52 с.*

17. *Музей и новые технологии: сб. науч. тр. / М-во культуры РФ. Рос. Акад. наук. Рос. ин-т культурологии; сост. и науч. ред. Н. А. Никишин. – М., 1999. – 216 с.*

18. *Музей и школа: сб. науч. трудов (Гос. лит. музей); отв. ред. Н. В. Шалахова. – М.: Гос лит. музей, 1986. – 86 с.*

19. *Музейная педагогіка. Праблемы арганізацыі музейнай работы з дзецьмі: навук.-метад. зб. / Уклад В. У. Мірончык. Мн.:БелПІК, 1997. – 71 с.*

20. *Музейная экспозиция. Теория и практика. Искусство экспозиции. Новые сценарии и концепции: Сб. науч. тр. / М-во культуры РФ. Рос. Акад. наук. Рос. ин-т культурологии; Редкол.: М. Т. Майстровская (отв. ред.) и др. М.: РИК, 1997. – 222 с.*

21. *Портер, Д. Роль музея как средства коммуникации / Д. Портер // Museum. – 1983. – № 138. – С. 10-11.*

22. *Юренева, Т. Ю. Музей в мировой культуре / Т. Ю. Юренева. – М.: Русское слово – РС, 2003. – 536 с.*

РЕПОЗИТОРИЙ БГУИМ